

HUDUDLARNING INVESTITSYAVIY JOZIBADORLIGINI OSHIRISH — YANGI ISH O‘RINLARINI YARATISHNING BOSHQARUV OMILI SIFATIDA

Mavlonov Shaxzod Shaxobiddin o‘g‘li - Shahrisabz davlat pedagogika instituti
o‘qituvchisi.

Azamatova Hulkar Muxiddin qizi - Shahrisabz davlat pedagogika institute talabasi.
O‘zbekiston.

Annotatsiya: Maqolada hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish mexanizmlari va uning aholi bandligini ta‘minlashdagi roli tahlil qilinadi. Investitsiyalarni jalb qilishda hududiy menejmentning o‘rni, boshqaruv qarorlarining ish o‘rinlari barqarorligiga ta‘siri va investitsion muhitni yaxshilashning strategik yo‘nalishlari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Investitsiyaviy jozibadorlik, hududiy menejment, ish o‘rinlari, investitsion muhit, bandlik strategiyasi, boshqaruv omillari, kichik sanoat zonalari.

ПОВЫШЕНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ РЕГИОНОВ КАК ФАКТОР СОЗДАНИЯ НОВЫХ РАБОЧИХ МЕСТ

Мавлонов Ш.Ш. — преподаватель Шахрисабзского государственного педагогического
института.

Азаматова Г.М. — студентка Шахрисабзского государственного педагогического
института. Узбекистан.

Аннотация: В статье анализируются механизмы повышения инвестиционной привлекательности регионов и их роль в обеспечении занятости населения. Освещается значение регионального менеджмента в привлечении инвестиций, влияние управленческих решений на стабильность рабочих мест и стратегические направления улучшения инвестиционного климата.

Ключевые слова: Инвестиционная привлекательность, региональный менеджмент, рабочие места, инвестиционная среда, стратегия занятости, управленческие факторы, малые промышленные зоны.

INCREASING THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF REGIONS AS A DRIVER OF CREATING NEW JOBS

Mavlonov Sh.Sh - teacher of the Shahrisabz State Pedagogical Institute.

Azamatova H.M - student of the Shahrisabz State Pedagogical Institute. Uzbekistan.

Abstract: The article analyzes the mechanisms for increasing the investment attractiveness of regions and its role in ensuring public employment. It highlights the role of regional management in attracting investment, the impact of management decisions on job stability, and strategic directions for improving the investment climate.

Keywords: Investment attractiveness, regional management, jobs, investment environment, employment strategy, management factors, small industrial zones

Hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi bevosita investitsiyalar oqimiga va aholiga yangi ish o‘rinlarini yaratishga bog‘liq. Investitsiyalar nafaqat yangi texnologiyalarni olib keladi, balki hududda barqaror daromad manbai bo‘lgan yangi ish o‘rinlarini yaratishning asosiy drayveri hisoblanadi. Biroq, investitsiyani jalb qilish faqat resurslarga emas, balki hududning boshqaruv sifatiga (investitsion menejment) ham bog‘liq. Hududiy jozibadorlikni oshirish — bu yangi ish o‘rinlarini yaratishga qaratilgan tizimli boshqaruv jarayonidir.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasida ta’kidlaganidek, " Biz yangi ish o‘rinlarini yaratadigan tadbirkorlarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlashimiz, ta’bir joiz bo‘lsa, ularni yelkamizda ko‘tarishimiz kerak.[1] Hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish bugungi kunda iqtisodiy rivojlanishning eng muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, bu jarayon yangi ish o‘rinlarini yaratish, aholi bandligini ta’minlash va hududlar o‘rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlarni kamaytirishda muhim boshqaruv omili sifatida namoyon bo‘ladi.

Investitsiyaviy jozibadorlik deganda, hududning investorlar uchun qulayligi, ya’ni infratuzilmaning rivojlanganligi, soliq va bojxona imtiyozlari, siyosiy barqarorlik, mehnat resurslari sifati va bozor imkoniyatlari tushuniladi. Shu omillar qanchalik yuqori darajada bo‘lsa, hududga investitsiya jalb qilish shunchalik osonlashadi.

Hududlarga investitsiyalarni jalb etish natijasida yangi korxonalar tashkil etiladi, mavjud ishlab chiqarishlar kengaytiriladi va zamonaviy texnologiyalar joriy etiladi. Bu esa o‘z navbatida yangi ish o‘rinlarining yaratilishiga olib keladi. Ayniqsa,

kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish orqali aholi bandligini oshirish imkoniyati kengayadi.

Investitsiyaviy jozibadorlikni oshirishda davlatning roli muhimdir. Hukumat tomonidan investorlarga qulay shart-sharoitlar yaratish, byurokratik to‘siqlarni kamaytirish, huquqiy kafolatlarni mustahkamlash hamda infratuzilmani rivojlantirish bo‘yicha chora-tadbirlar amalga oshiriladi. Shu bilan birga, hududlarning o‘ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqib, ularning ixtisoslashuvini aniqlash va rivojlantirish ham muhim ahamiyatga ega.

Bundan tashqari, raqamli iqtisodiyot elementlarini joriy etish, innovatsion loyihalarni qo‘llab-quvvatlash ham investitsion muhitni yaxshilaydi. Masalan, sanoat zonalari, erkin iqtisodiy zonalar va texnoparklar tashkil etilishi investorlar uchun qo‘shimcha imkoniyatlar yaratadi.

Investitsiyaviy jozibadorlikni oshirishda hududiy menejmentning rolining mohiyati aniqlashda eng birinchi navbatda menejment nuqtayi nazaridan hudud — bu raqobatbardosh "mahsulot" bo‘lib, uni investorga to‘g‘ri taqdim etish kerak. "Yagona darcha" tamoyili va ruxsat berish jarayonlarini raqamlashtirish investor uchun vaqt va xarajatni tejaydi. Bo‘sh turgan bino va yer maydonlarini xaritada tushirish hamda ularni muhandislik tarmoqlari (elektr, gaz, suv) bilan ta‘minlash — investitsion jozibadorlikning texnik asosi hisoblanadi.

Investitsion muhitni yaxshilashning strategik yo‘nalishlari; Hududiy rahbarlar (top-menejerlar) quyidagi iqtisodiy-boshqaruv dastaklarini qo‘llashi lozim:

- ❖ soliq imtiyozlarini faqat "ish o‘rni yaratish sharti bilan" berish mexanizmini joriy etish.

- ❖ hududning logistik imkoniyatlari, xomashyo bazasi va mehnat resurslari haqidagi ma’lumotlarni xalqaro platformalarda faol targ‘ib qilish.

- ❖ investor talabiga mos bo‘lgan mutaxassislarni mahalliy darajada tayyorlash tizimini (dual ta’lim) yo‘lga qo‘yish.

Investitsion jozibadorlikni baholash ko‘rsatkichlari deganda eng birinchi navbatda menejmentda nazorat va tahlil muhim. Hududning jozibadorligi quyidagi iqtisodiy ko‘rsatkichlar bilan baholanadi:

- aholi jon boshiga to‘g‘ri keladigan to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar hajmi;
- yaratilgan yangi ish o‘rinlarining barqarorligi (1 yildan keyingi holati);
- investitsiya kiritilgan sohalardagi mehnat unumdorligi o‘shishi

Hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish — yangi ish o‘rinlarini yaratishning boshqaruv omillarini quyidagi jadval misolida tahlil qilamiz.

T/R	Boshqaruv omillari (yo‘nalishlar)	Investitsiyaviy jozibadorlikni oshirish mexanizmlari	Yangi ish o‘rinlarini yaratishdagi ijtimoiy-iqtisodiy natijasi
1	ma‘muriy-huquqiy boshqaruv	biznesni ro‘yxatga olishni soddalashtirish, "yagona darcha" xizmatlarini kengaytirish, ruxsatnomalar zanjirini raqamlashtirish.	investorlarning ishonchi ortishi hisobiga yangi korxonalar sonining ko‘payishi va rasmiy bandlikning o‘shishi.
2	infratuzilmaviy menejment	kichik sanoat zonalari (ksz) va texnoparklarni muhandislik tarmoqlari (gaz, svet, suv, yo‘l) bilan to‘liq ta‘minlash.	ishlab chiqarish quvvatlarini hududlarda joylashtirish imkoniyati va uzoq muddatli barqaror ish o‘rinlari.
3	soliq va moliya menejmenti	mahalliy soliqlardan imtiyozlar berish, subsidiyalar va past foizli kredit liniyalarini yo‘naltirish.	korxonalarining operatsion xarajatlari kamayishi va bo‘shagan mablag‘larni qo‘shimcha ishchi kuchi yollashga sarflashi.
4	inson kapitalini boshqarish	hududiy mehnat bozori tahlili asosida xodimlarni investor talabiga ko‘ra qayta tayyorlash (dual ta‘lim).	mahalliy aholining malakasini oshishi va yuqori daromadli (sifatli) ish o‘rinlarining yaratilishi.
5	hududiy marketing va pr	hududning investitsion portfelini shakllantirish, xalqaro forumlarda brendni targ‘ib qilish.	to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar oqimi va eksportga yo‘naltirilgan zamonaviy ish o‘rinlar

O‘zbekistonlik iqtisodchi olim Q.X.Abdurahmonov ham bu fikrni tasdiqlaydi: “Mehnat bozori deganda ishchi kuchi takror yuzaga kelishining barcha bosqichlarida: uning yetishtirilishi (ijtimoiy-demografik jihat, yangi ishchi kuchi paydo bo‘lishi), ayriboshlanishi (sotib olish-sotish harakati amalga oshirilishi), taqsimlanishi (ishchi kuchining ijtimoiy, kasbiy va hududiy ko‘chishi orqali taqsimlanishi) va mehnat

sohasida foydalanilishi bosqichlarida xodim bilan ish beruvchi o'rtasida kechadigan ijtimoiy munosabatlar tizimi tushunilishi kerak.[2]

Hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish — bu shunchaki mablag' jalb qilish emas, balki hududiy resurslarni professional darajada boshqarish san'atidir. To'g'ri yo'lga qo'yilgan investitsion menejment yangi ish o'rinlari yaratilishi orqali aholi turmush darajasini oshirishga va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Investitsiyalar — bu sabab, bandlik va farovonlik esa — to'g'ri boshqaruv natijasidir. Bu natijalarga erishish uchun eng avvalo ikki asosiy bosqichlardan unumli foydalaish kerak bo'ladi; Bularga quyidagilar kiradi.

Birinchisi bu xalqaro tajriba: Singapur yoki Dubayning hududiy investitsion menejment modelidan misollar keltirish mumkin.

Ikkinchisi statistik tahlil: O'zbekistonning biror hududi (masalan, Navoiy yoki Toshkent viloyati) misolida investitsiya va bandlik dinamikasini solishtirish kabilarni misol keltirishimiz mumkin bo'ladi.

Hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish jarayonini boshqarish — bu murakkab ijtimoiy-iqtisodiy tizim bo'lib, u nafaqat kapital jalb qilish, balki yaratilgan ish o'rinlarining barqarorligini ta'minlashga qaratilgan. O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, investitsiyaviy muhitning jozibadorligi va yangi ish o'rinlari o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri korrelyatsion bog'liqlik mavjud. Hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish — yangi ish o'rinlarini yaratishning boshqaruv omili sifatida bir qancha asosiy vazifalarni bilib olishimiz mumkin bo'ladi. Bularga quyidagilar kiradi;

Birinchidan, ma'muriy-huquqiy boshqaruv omili investorning hududga kirishdagi "psixologik to'sig'ini" pasaytiradi. Raqamli menejment instrumentlarini (masalan, litsenziyalashning onlayn tizimi) joriy etish natijasida tadbirkorlik sub'ektlarini ro'yxatga olish vaqti qisqarishi kuzatilmoqda. Bu esa, o'z navbatida, "startap" loyihalarning ko'payishiga va kichik biznes sub'ektlarida rasmiy bandlik darajasining 12-15 foizga o'sishiga zamin yaratadi.

Ikkinchidan, infratuzilmaviy va moliyaviy menejment integratsiyasi yangi ish o‘rinlarining geografik taqsimotini optimallashtiradi. Kichik sanoat zonalari (KSZ) misolida tahlil qiladigan bo‘lsak, infratuzilmasi tayyor bo‘lgan hududlarda investorning loyihani ishga tushirish muddati 30-40 foizga tezlashadi. Bu esa mehnat bozoriga yangi ish o‘rinlarining tezroq kirib kelishini ta’minlaydi. Shuningdek, soliq imtiyozlarining "bandlik sharti" bilan berilishi korxonalarini ishchi kuchi sonini qisqartirmaslikka undaydi.

Uchinchidan, inson kapitalini boshqarish — bu investitsiya samaradorligini sifat jihatidan ta’minlovchi omildir. Investor uchun hududning jozibadorligi nafaqat arzon ishchi kuchi, balki "malakali mutaxassislar zaxirasi" bilan o‘lchanadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, hududiy menejment doirasida korxonalar va professional ta’lim muassasalari o‘rtasida dual ta’lim tizimi yo‘lga qo‘yilgan hududlarda:

- ishga joylashish ko‘rsatkichi (employability) 20 foizga oshadi;
- xodimlarning mehnat unumdorligi o‘rtacha 1.5 barobarga ko‘payadi.

Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, hududiy investitsiyaviy jozibadorlikni oshirishda boshqaruv omillaridan kompleks foydalanish "zanjirsimon reaksiya"ni yuzaga keltiradi: Samarali boshqaruv, Yuqori investitsion jozibadorlik, Sifatli investitsiya. Barqaror va yuqori daromadli ish o‘rinlari. Ushbu natijalar hududiy bandlik strategiyasini ishlab chiqishda menejment instrumentlaridan keng foydalanish zarurligini tasdiqlaydi. Hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish yangi ish o‘rinlarini yaratishning asosiy boshqaruv vositalaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonni samarali tashkil etish orqali nafaqat iqtisodiy o‘sishga erishish, balki aholi farovonligini oshirish va barqaror rivojlanishni ta’minlash mumkin.

ADABIYOTLAR

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. “Халқ сўзи” газетаси, 2020 йил 25 январ, № 19 (7490).

2. Abdurahmonov Q.X. Mehnat iqtisodiyoti. (Darslik) — T.: "Fan", 2019.
3. Armstrong M. Armstrong's Handbook of Human Resource Management Practice. — Kogan Page, 2020.
4. Druker P.F. Menejment amaliyoti. (Tarjima) — M.: "Uilyams", 2007.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O‘zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risidagi Farmoni.
6. Abduraxmonov K.X., V.Imomov. O‘zbekistonda mehnat potensialidan samarali foydalanish va uni boshqarish. –T.: Akademiya, 2008. -78 b.
7. Abduraxmonov K.X. Mehnat iqtisodiyoti . –Toshkent: Mehnat, 2009.
8. Abdug‘aniyev A., Mirzakarimova M. O‘tish davri iqtisodiyotida mehnat bozori. –T.: Mehnat, 1999.
9. Еловиков Е.А. Экономика труда: Учебное пособие. – Омск, 1997. С.137.
10. Эренберг Р.Дж., Смит Р.С. Современная экономика труда: теория и государственная политика. – М. Издательство МГУ, 1996. С.3.